

I SKYRIUS

Dunkst! Dunkst dunkst. Regėjos, širdis, it koks grobuonis, ims ją ir praris.

Mėgino sėstis. Atsišlietų į pagalvę, bet pagalvės nerado.

Oro! Loštelėjo atgal, atsirėmė į galvūgalį, bandė giliau įkvėpti.

Pamanė, kad miega Bekejorete, pas tetą Raketę ir dėdę Simoną. Baltojoje lovoje. Ir rausvoji naktinė lempa – šalia, ant staliuko. Be abejo! Ji atpažino, kur esanti. Bet ne...

Plačiau išsižiojo. Gulėjo ir šnopavo. Truputį atsitokėjo. Keista, kad šįvakar rausvoji lempa taip pulsuojančiai švysčioja. Lyg šiaurės pašvaistė – arba...

Kurgi ji? Veidas, kaklas. Prakaitas. Gaižus, troškinantis. Ir vis dėlto tai ne Bekejoretas. Ir ne naktinė lempa. Tai dėžė. Prie Tobijaso trobelės sienos. O ji nuslydusi nuo dėžės. Ten prie durų – *jo* veidas. Plėsdamasis jis artėja. Smelkiasi į dunksinčią širdį. Ir vis didėja. Ji jaučia, kad nebeatlaikys. Kad pasiduos. Bet ne, nevalia.

Vadinasi, jis miręs? Taip! Jie sūpavo jį ant nukeltų durų, bandydami atgaivinti. Kad išsūpuotų lauk jūros vandenį. Bet jiems nepavyko! Ir niekam nepavyko! Mat Tora paliko jį begulintį dumbluotame dugne. Tegu paskęsta. Jūroje ji daugiau nesimaudys. O, kad kaip nors įtraukus oro...

– Dieve, ar pameni, juk buvau vien su kojineimis... Greičiau bristi neįstengiau... todėl ir nesuspėjau laiku...

Jis įgijo veidą. Pamėlusį, nusėtą juodais barzduplaukių taške-
liais. Kad ir užmerkto, tačiau jo akys žiūri į ją. Tarp pravirų nu-
balusių lūpų blyksi tvirti balti dantys. Vadinasi, jis miręs!

Dabar ji stovi aukštai ant dėdės prieplaukos pastolių. Landus
vėjas grabinėja visą jos odą. Aulinukai nukrito. Ar nukrito? Ne,
nukrito ji pati, tarsi įvirto į vaivorykštę, į fleitos garsus, į gaisro
liepsnas. Bet juk mirė *jis*.

Ar tiesa, kad negali susitaikyti su žmogaus mirtimi, kol dar
esi su juo piktuoju? Jei taip, vadinasi, – jis dar gyvas!

Galiausiai ji įstengė nebekreipti į šalį akių ir pažvelgė į jo vei-
dą. Tipiškas vyro veidas, ne vieną tokį ji matydavo kasdien kai-
me. Tokį veidą turi visi vyrai. Paprastą, bet jo reikia privengti.

Pagaliau kvėpavimas išsilygino. Aprimo širdis. Viskas ištirpo
garuojančios tamsos sukuriuose.

Ji atsipeikėjo pažįstamoje virtuvėje šalia darbastalio. Jai prie vei-
do motina laikė prispaudusi šluostę. Šleikštulys buvo praėjęs.
Ji pačiupo motinos ranką ir nepaleido. Juto kambaryje daugybės
neiškamtų žodžių plevenimą. Už atviro lango lyg mūras dunk-
sojo tamsa. Vidun plūdo palaiminga vėsoma. Gaivino.

Tą dieną jie išsivežė Henriką Tostę atlikti bausmės už Simono
Bekejoreto žuvų įmonės ir žvejų namelio padegimą. Tą dieną
Tora buvo sakiusi Ingridai, kad Vetene jau prisirpusios bruknės.

Bet čia ne Simono namelio gaisras, ne kamaraitė Bekejorete,
čia – nuzulintas virtuvės darbastalis Šimtabutyje, o Tora visu
svoriu šliejasi į tą darbastalį. Nuo rankenėlių bumbulų dažai vi-
siškai nutrinti. Grynas medis motinai patinka labiau nei apskretęs
dažytas paviršius.

Tik dabar Tora susivokė, kas įvyko. Tai nerealu. Prašneko ji tik po pusvalandžio. Ingrida elgėsi ramiai, vis priešdavo prie jos. Triskart nešė dukrai šalto, gaivaus vandens, nors ši ir neprašė.

Šeštą valandą Ingrida ėmė ruošti vakarinei pamainai žuvų įmonės pjaustykloje. Ramiai susirinko daiktus. Įprastu balsu paprašė Toros kol kas pagulėti lovoje. Tora linktelėjo. Jos skruostai buvo paraudę. Ingrida susirūpino. Nepanašu į Torą. Gal vis dėlto pakviesti gydytoją?

Gal reikėtų pranešti, kad šįvakar darbe ieškotų jai pavaduotojos? Bet ne. Ne šį vakarą. Ji privalo ištverti. Būtent šįvakar! Nieko nepadarysi. Torai reikės pabūti vienai. Ji ištverminga.

– Ar tu tik nekarščiuoji?

– Karščiuoju? Kodėl? – Toros balsas buvo slopus, bet neatrodė, jog jai labai bloga.

– Na, tuomet man reikėtų pasilikti namie? Ar kaip?

– Ne, aš nekarščiuoju.

Tora nutukė, ką jaučia motina.

Iš palėpės nulipusi Solė atnešė Ingridai raštelį nuo Elizifos. Jei Ingridai, rašė ši, reikalingas dvasios pastiprinimas, ji maloniai kviečiama šeštą valandą vakaro į maldos namus pasimelsti. Ingrida neatsakė. Tvarkaraščio nustatytu laiku ji nuėjo dirbti į vakarinę pamainą.

Lėkė į kaimą taip greitai, kad net prakaitas išmušė. Nors eiti ten visai nesinorėjo. Užsisėgė prijuostę, pasirišo skarelę. Kai sėdosi prie stalo, nukrauto dėžutėmis ir celofanu, jai šiek tiek virpėjo ranka. Visų besirenkančių moterų žvilgsniai kryo į Ingridą.

Paskui atėjo vyrai. Ir tie stebeilijo į ją. Ingrida akių nepakėlė. Įbedusi žvilgsnį į plieninį stalviršį ji sėdėjo ir laukė.

Jos veidą slėpė kaukė.

Jei būtų pakėlusį akis, tikriausiai būtų pastebėjusi vieną kitą veidą ir be piktdžiugos, ir be priešiškumo. Bet Ingrida tarsi įlindo į kiautą.

Sėdėjo susikūprinusi ir laukė, kol bus atnešta žuvų.

Ir ji užvarė tokį tempą, lyg būtų velnio apsėsta. Jau per pirmąją poilsio penkiaminutę ją sudraudė, kad mažintų tempą. Mat vietoj Grėtės šiandien dirbanti jauna, nepatyrusi, vardu Anliauga. Bet Ingrida galvojo: „Tegul verčiasi kaip išmano. Tegul grūdinasi. Nepasiduoda, tegul ir ji mokosi kaimo tvarkos.“

Po penkių valandų pamaina baigėsi. Ingrida rengėsi su kitomis trimis moterimis iš pakavimo skyriaus. Besiaudama guminukus Hansinė staiga susvyravo ir išbalo.

– Gal sergi? – paklausė Anliauga.

Ingrida pastebėjo, kaip į ją pašnairavo Frida. Skubiai nusirišo skarelę ir sustirusiais pirštais ant termosu užsuko puoduką. Ore kažkas tvyrojo.

– Ne, sirgti nesergu. Tik nuvargau.

Hansinė atsirėmė į sieną. Skruostais nuriedėjo ašaros. Tada Ingrida tarsi pabudo. Viduje kažkas sukirbėjo. Tai, kas buvo taip ilgai slopinama.

Apvalų Hansinės pilvuką ji buvo pastebėjusi. Bus kokie keturi penki mėnesiai. Hansinė jau turėjo trijulę. Išdygusius vienas po kito. Pakavimo skyriuje ji dirbo tik vienus metus. Pradėjo iškart, kai tik atsigavo po paskutinio gimdymo. Ingrida prisiminė, kaip pradžioje per penki minutes ji nusitraukdavo pieną. Hansinė stovėjo ir verkė.

– Eikš, parvešiu tave dviračiu, – pasakė Frida ir, surinkusi Hansinės daiktus, sudėjo į tinklinį krepšelį.

Ingridos nugaron smigo pagiežingos akys. Juto, kaip svilina. Norėjo atsigręžti ir prisipažinti, kad išties be reikalo užvarė tempą.

Norėjo paduoti ranką. Tačiau neįstengė. Niekada ji nebuvo viena iš jų. Ir įsipiršti neketino. Tik norėjo įrodyti, kad moka išgyventi ir atsiskyrusi. Paskui susivokė, kad kaip tik dėl to jiems ir pavykdavo jas supriešinti. Ir jie galiausiai laimėdavo. Tokie kaip Dalas.

Kai su tonomis žuvų filė nuo priepilaukos atsišvartuodavo laivai, jie savo išpampusių piniginių neatverdavo. Grėtė sakė teisybę: „Sušiktas atlyginimas – o juk dirbame kaip vergės.“

Tik per juos žlugdavo bičiulystė, užsimezgusi ankštame, pri-rūkytame poilsio kambarėlyje prie respateksu dengto staliuko su nuorūkų išdeginta metaline pelenine, papuošta Bodės alaus daryklos vaizdeliu. Tik per juos nelikdavo laiko švelnesniam žodžiui ir niekam kitam, tik skubėjimui, kad pavyktų išlaikyti darbo tempą! „Ne, Ingrida, – kuždėjo vidinis balsas. – Ar tai tau rūpi šįvakar? Jei sąžiningai? Ar ne tu, kupina apmaudo, oriai užsisklendi savyje, palikdama kitus kančiai? Jei nebūtum užkūrusi tokio tempo, galbūt žuvis būtų buvusi sudėta į šaldytuvą ir supakuota per dvi pamainas, o Hansinė būtų grįžusi namo, išplovusi skalbinius ir dar pailsinusi nugarą.“

Ir kas iš to, kad ji įsuko tokį tempą? Kas iš to...

Ingrida nuėjo namų link. Ji neatsigręžė pasižiūrėti, kaip sekasi anoms trimis. Žinojo, kad jos šnekasi. Nakties tamsoje sklido pilni vangaus bejėgiškumo, žemi, prikimę balsai. Žodžiai trumpi. Dygūs. Kieti kaip akmenys. Juose – nepakantumas jai, Ingridai. Tačiau kad ir kaip būtų, jos piniginė pasipildys nemenka suma. Šį mėnesį ji galės atsisteisti. Už viską!

Sumokės Rakelei už suknelės audinį, pirktą tą kartą Breilane.

Otaro parduotuvėje mirgėte mirga skaičiai, įrašyti prie jos pavardės. Atsiskaitys! Ir dar liks kelionei į Bodę pas Henriką, jeigu tik niekur nenakvos.

Ingrida užsispyrė, ir taip bus. Todėl grįždama kopė šlaitais iškėlusį galvą. Nė kiek nesistebėdama savo teisumu.

Ėjo skubėdama. Tačiau greitis jos nepaveikė. Veidą tebeslėpė kaukė. Spausdama namų durų rankeną ji buvo tokia pat išblyškusi kaip ir pjaustykloje, kai lankstė prijuostę.

Atvėrusi kamaraitės duris, persimetė su Tora keliais žodžiais.

– Aš... pavargau, einu gulti, – pagaliau išlemeno Ingrida, nenorėdama pradėti ilgesnės kalbos.

Ji nuėjo į svetainę prie tuščios plačios lovos. Nesvarstė, ar jai ko trūksta. Tikriausiai buvo pervargusi.

Paskui užtraukė užuolaidas ir nusiprausė šaltu vandeniu. Kad bent kiek atsikratytų žuvų dvoko. Jai pasirodė, kad pavyko.

Gulėdama kamaraitėje Tora stebėjosi, kodėl motina neatsinešė iš virtuvės šilto vandens. Staiga ją apėmė klaiki baimė dėl motinos. Tačiau šįvakar Tora jautėsi tokia bejėgė. Suplazdėjo širdis, lyg ketindama vėl pakartoti pašėlusio dunksėjimo bangą. Tora apsvirtė ant kito šono, bandė nedažytose sienų lentose įžvelgti šakų intarpus. Bet kokia iš to nauda...

2 SKYRIUS

Henrikas atsisėdo į kalėjimą. Nuteistas už abu padegimus: Simono įmonės ir žvejų namelio. Pirmasis nusvėrė – taip buvo paskelbta. Tardymas įrodė, kad Henrikas žinojo, jog tuomet name-liuose nakvojo žmonės. Iš viso galėjo žūti septyni asmenys. Visi nustėro, kai sužinojo, kad Raketė liudijo savo sesers vyro naudai, nors apie įvykį policijai pranešė Simonas. Besikuždančių žmonių akyse lakstė pykčio žiežirbos.

Kaip lengvinanti aplinkybė pasitarnavo ilgalaikė padegėjo depresija, sukėlusį piktnaudžiavimą alkoholiu. Taip pat aplinkybė, kad nusikaltimą jis ir įvykdė alkoholio paveiktas.

Salos žmonės niurnėjo nieko negirdėję apie Henriko depresijas. Kai esą reikia gelbėti girtuoklį, randama visokiausių pateisinimų. Depresijos! Tasai Henrikas – pamišėlis ir klastūnas. Ne kitoks. Tikras parazitas.

Stoviniuodami Otarо krautuvėje vyrai prisiminė, kaip pūtėsi Henrikas, kai ėmė sklisti kalbos apie palėpėje užsidariusį ir dėl gaisro pasekmių aimanuojantį Simoną. Pasipiktinę jie smerkė Henriką. Ir kuo labiau skalbė liežuviais tą liurbį su visais jo „nuopelnais“, tuo labiau jų akyse kilo Ingrida. Jie pasakojo ilgą ir painią istoriją, atkasinėjo įvairias smulkmenas iš tų laikų, kai Ingrida ir Henrikas kartu dar negyveno. Kai kas tvirtino, kad prieš *tas* vedybas įvyko kažkokie mainai. Ar Simono su Ingrida būta poros, ar Raketės su Henriku – dėl to jie nesutarė. Bet mainų būta!

Nutikdavo, kad koks nors vyras užsiusdavo ant kito, neva šis pliauškiąs niekus. Vienas po kito įsitraukdavo kiti, ir ginčas labai greitai prarydavo visą pusdienį. Sutarė jie dėl vieno dalyko: Henrikas buvo ir liko valkata. Ir niekas nesuprato, kaip Ingrida ištvėria su juo po vienu stogu. Tačiau kas tiesa, tas tiesa. Ji ištvėrikavo su vokiečiais ir pasigavo vaiką, bet šiandien Ingrida – solidi moteris.

O Raketė gudruolė. Bet ir žinok tu man, ką liudyti to valkatos naudai! Depresijos! Kur jau ne. Tik Simono boba gali išraityti tokį įmantrų žodį.

Skendėdamas savo mintyse Simonas nė nežinojo, kad buvo tapęs Salos didvyriu. Jam atrodė, kad už jo neseniai įgytą nuosavybę imamos per didelės palūkanos. Be to, jis dar krintosi dėl Raketės. Ji buvo praradusi ūpą. Apie tai jis sprendė iš daugelio mažmožių. Ji nebekvatojo. Užsisklendė savyje. Neidavo, kaip buvo pratusi, į kaimą. Sakydavo, kad pavargusi ar neturinti laiko.

Simonas manė, kad dėl bylos prieš Henriką. Rakelei atrodė, tarsi ši byla prieš Ingridą. Jai sopėjo. Apie tų dviejų moterų santykius, kas buvo tarp jų įvykę, Simonas nedaug ką žinojo. Nebent ką pats pastebėjo. Taigi nedaug. Toros nematė nuo tada, kai išgelbėjęs juodu su Henriku prie Tobijaso trobelės jis laikė drebančią mergaitę ant rankų. Prisiminus, kaip ji stipriai glaudėsi prie jo, ir dabar per kūną nuvilnijo keistas jausmas. Gal dėl to, kad pats neturi vaikų?

Būtų buvę geriau, jeigu jie būtų išvengę teismo. Bet kai taip jau išėjo, reikia susitaikyti. Ir Raketė teisi kažkada pasakiusi: „Kaip tik tokie ir yra žmonės. Padegėjai.“

Toks buvo Henrikas! O ne apskritai žmonės. Bet ir tai pakankamai blogai. Simonas norėtų padėti Ingridai ir jos mergeitei. Tačiau kai nueidavo ten, visada rasdavo užtrenktas duris.

Jis aiškiai matė, kad ji namuose. Ir tada mintis, kad jo neslegia kaltės jausmas dėl to, jog nepasigailėjo Henriko ir neatsiėmė pranešimo policijai, jo nė kiek neguodė. Susitaikyti su tuo, kad toks žmogus gyvena laisvas, jis nenorėtų ir negalėtų.

Giliai širdyje Simonas nekentė tokių poelgių ir jiems nepritarė. Tiesiog negalėjo suprasti. Šiuo požiūriu geraširdis Simonas buvo nepajudinamas it uola.

Tiesa privalo iškilti aikštėn.

Tas vyras gali pats sau dėkoti. Ar jis nėra vedęs puikiausios moters? Ar negali elgtis taip, kaip dera žmonėms? Ar jo gyvenimas blogesnis nei kitų? Henrikas sujaukė Simono įsitikinimą, kad arti jo negali būti blogio – jis kažkur toli.

Apie šiuos dalykus Simonas išrėžė Rakelei ilgą ir rūšią kalbą. Net nepastebėjo, jog ji, kad ir kaip būtų keista, ištvėrė nepasakiusi nė žodžio. Baigdamas pareikalavo, kad ji sutiktų su jo nuomone. Bet ji tik žvilgtelėjo sakydama, kad jo reikalas, ką jis darys. Ir šoko skubiai plauti indų.

Simonas stovėjo kaip įbestas. Suprato, kad Raketė nelabai patenkinta, jog apie svainio nusikaltimą jis pranešė policijai. Ir negalėjo suvokti, kodėl ji nepatenkinta. Argi pats Henrikas neprisipažino esąs kaltas? Net su piktdžiugiška šypsenele – ir dar teismo salėje! Girdint Simonui, teisėjams ir visiems kitiems. Ar nesužvėrėjęs žmogus, jei, pasak jo paties, jam buvo žinoma, jog nameliuose nakvoja septyni vyrai? Simonui nesuvokiama, ką mano Raketė. Ji laikosi savų taisyklių ir savo teisingumo.

Simonas vis svarstė. Negalėjo suprasti, kodėl Saloje išgarsėjo kaip didvyris. Kaip išdidus ir ambicingas, šlovės trokštantis

Simonas, kuris teisingumo labai parodė visą savo galybę įkišdamas svainį į kalėjimą. Žmonių akyse jis tapo išskirtinis, o tos nuolatinės kalbos leido jiems primiršti pilkas rudens darganas.

Palengva jis pradėjo vadovauti naujajai įmonei. Gal kitą sezoną darbas jau virs visu pajėgumu. Vyrų buvo įsitikinę, kad Simonas gali kalnus nuversti.